

Список використаних джерел:

1. Малюга Л.Ю. Теоретико-правові основи адаптації соціального законодавства України до законодавства Європейського Союзу : монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 406 с.
2. Європейська соціальна хартія (переглянута) : Міжнародний документ від 03.05.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 2007 р. № 51. С. 2096. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T060137.html
3. ЄВРОПЕЙСЬКА СОЦІАЛЬНА ХАРТІЯ. Європейський комітет з соціальних прав. Висновки 2019 рік. URL: <https://rm.coe.int/european-committee-of-social-rights-conclusions-2019-ukraine-ukr-/16809e21f>
4. Федорова А.Л. Зобов'язання України за Європейською соціальною хартією (переглянутою): юридичні наслідки в разі невиконання. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/149248646.pdf>
5. Малюга Л.Ю. Сучасні тенденції розвитку адаптації соціального законодавства до Європейського законодавства як складової частини процесу інтеграції України до ЄС. *Право і суспільство*. 2020. № 1. С. 212–220. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/1_2020/part_1/34.pdf
6. Лобода К.С., Кібець Д.В. Правова природа Європейської соціальної хартії. URL: https://www.ukrainepраво.com/international_law/public_international_law/pravova-pryroda-yevropeyskoyi-sotsialnoyi-khartiyi/

Мінакова А.Б.

студентка,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ХАРТІЇ (ПЕРЕГЛЯНУТОЇ) ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

На сьогодні дуже важливим є розвиток другого покоління прав людини. Вони являють собою економічні, соціальні та культурні права, стан яких у державі сьогодні відіграє надзвичайно велике значення [1, ст. 170]. Відповідно до статті 1 Конституції України, визначено, що Україна є соціальною державою і євроінтеграція є конституційним курсом нашої країни, який передбачає зближення з Європейським Союзом [2]. Окрім того, Україна, як держава, яка

декларує мету вступу до Європейського Союзу, має відповідати всім критеріям членства, у тому числі й у соціальній сфері. Тому з моменту проголошення цього курсу, законодавство нашої держави поступово удосконалюється з урахуванням принципів та стандартів європейського законодавства [3; 6]. В Європейському Союзі, окрім нормативно-правових актів всесвітнього та національного значення, діють і регіональні акти. Оскільки Рада Європи визначає себе гарантом дотримання прав людини, то це яскраво виражено в законодавстві, які вона приймає. Одним з таких актів регіональної дії є Європейська соціальна хартія (переглянута).

Актуальність даного дослідження полягає у розгляді питання необхідності розвитку і відповідності українського соціального законодавства європейському, а метою є дослідження Європейської соціальної хартії (переглянутої) як взірця європейського соціального законодавства.

Європейська соціальна хартія – це нормативно-правовий акт, міжнародний договір регіональної дії, який передбачає обов'язкове виконання визначених в ньому норм сторонами, що його ратифікують. Вона була прийнята в 1961 році, але після прийняття у 1988 році Додаткового протоколу до хартії та Протоколу про поправки 1991 року, було створено комітет для її оновлення, і вже в 1996 році прийнято Європейську соціальну хартію (переглянуту).

Слід зазначити, що відповідно до Робочої групи з соціальних прав, що була створена Координаційним комітетом з прав людини в 2003 р., наведені соціальні права, визначені в Європейській соціальній хартії, можна охарактеризувати ще і як економічні та культурні [4, ст. 38]. Незважаючи на це, дослідження норм, аналіз Європейської соціальної хартії є надзвичайно важливим, оскільки, в першу чергу, даний документ містить у собі широкий спектр соціальних норм. Вони сприяють підвищенню розвитку соціального законодавства та рівня життя в країні, яка ратифікує Європейську соціальну хартію (переглянуту) шляхом реформування, або, можливо, уточнення норм власного національного законодавства у відповідність їй.

Європейська соціальна хартія (переглянута) складається з преамбули, 6 частин та додатку, який, як зазначено у документі,

становить невід'ємну частину самої хартії. Найважливішою є частина перша, вона визначає основні права та принципи, передбачені Європейською соціальною хартією, а саме нараховує закріплення 31. Наприклад, закріплення дістали такі фундаментальні права другого покоління, як право на вільний вибір професії, справедливі, безпечні та здорові умови праці, право на справедливую винагороду, особливий захист материнства, належні умови професійної підготовки, право на соціальну та медичну допомогу малозабезпечених осіб, право на житло, захист від бідності. Окрім того, в першій частині також згадуються права дітей та підлітків, трудящих-мігрантів, осіб похилого віку.

На відміну від попередньої, друга частина не містить у собі закріплення жодних прав, але визначає обов'язковими для додержання усі наведені статті сторонами, що підписали хартію. Наступні частини також є надзвичайно важливими, оскільки визначають у собі зобов'язання сторін, нагляд за їх виконанням тощо. Таким чином п'ята частина хартії містить додаткові умови застосування самої Європейської соціальної хартії (переглянутої), наприклад, передбачається заборона дискримінації, порядок дії під час війни або надзвичайного стану, обмеження, співвідношення з внутрішньодержавним правом, умови виконання взятих зобов'язань, можливість змін та доповнень хартії. Окрім того, частина шоста передбачає порядок таких дій, як підписання, ратифікацію та набуття чинності Європейської соціальної хартії, її територіальне застосування, денонсацію, визначення статусу Додатку до хартії. Щодо останнього, то він містить у собі відомості щодо сфери застосування хартії щодо захищених осіб та певні коментарі, доповнення та розтлумачення пунктів статей Європейської соціальної хартії (переглянутої).

Варто зазначити, що закріплення соціальних прав у Європейській соціальній хартії (переглянутій) має декілька особливостей. Як одну з них можемо визначити те, що самі права, хоча і закріплені у статтях, більш конкретно розкриті у пунктах, що дозволяє розширити не тільки самі соціальні права, а і можливості варіативності і виборності ратифікації прав для держав. Іншою особливістю є те, що деякі права, визначені у хартії, є достатньо складними і комплексними, а

отже розгалуженими, тобто можуть міститись у пунктах різних статей [5].

Оскільки Україна є соціальною державою з курсом на євроінтеграцію, в якій міжнародні нормативно-правові акти мають велику юридичну силу, то це не дивно, що Європейську соціальну хартію (переглянуту) було ратифіковано ще в 2006 році. В Законі України «Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої)» навіть визначено, що частину I, в якій і закріплено всі соціальні права, Україна вважатиме «декларацією цілей, до здійснення яких вона прагнутиме всіма відповідними засобами, як зазначено у вступному пункті частини I Хартії». Звідси ми можемо визначити, що Україна взяла на себе відповідальність щодо виконання зобов'язань у сфері соціального законодавства у відповідності до Європейської соціальної хартії (переглянутої) [6].

Щодо виконання цих зобов'язань, то даною хартією передбачається два види контролю: у вигляді подання національних доповідей та за процедурою колективного оскарження. Оцінку таких доповідей здійснює Європейський комітет з соціальних прав.

Незважаючи на визначену обов'язковість, реальної відповідальності за недотримання пунктів хартії не передбачається. Відсутнє і винесення обов'язкового рішення у механізмі контролю, але важливим є участь в ньому Комітету Міністрів Ради Європи як останньої його ланки. Цікавим є і те, що при контролі за виконанням зобов'язань за Європейською соціальною хартією (переглянутою) до уваги береться не тільки їх застосування, а й наявність закріплення у чинному національному законодавстві, хоча терміни внесення таких змін і не зазначено [5].

Як відомо, Україна надає доповіді кожні чотири роки. Хоча більша кількість норм, визначених у Європейській соціальній хартії і є достатньо широко відображена в українському законодавстві, в попередніх доповідях Комітетом було визначено достатньо високий рівень невідповідності, зокрема з питань нічної праці, терміну попередження про звільнення, тощо [7]. Звичайно, важливим фактором такої невідповідності є відсутність динамічного реформування національного законодавства та економічна нестабільність у країні.

Отже, ми можемо визначити, що Європейська соціальна хартія (переглянута) є одним з найважливіших документів з питань соціального права регіонального значення. Хоча і ратифікована Україною, вона потребує детальнішого та точнішого відображення у національному законодавстві задля стабільності та уніфікації соціальних прав в Україні та можливостей подальшої інтеграції в європейське суспільство.

Список використаних джерел:

1. Скаун О.Ф. Теорія держави і права : Підручник. Харків : Консум, 2001. 656 с.
2. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
3. Малюга Л.Ю. Теоретико-правові основи адаптації соціального законодавства України до законодавства Європейського Союзу : монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 406 с.
4. Європейська соціальна хартія (переглянута) і Україна / Н.Б. Болотіна, М.М. Феськов. *Юридична наука*. 2011. № 3. С. 36-47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2011_3_5
5. Європейська соціальна хартія (переглянута) : Хартія Ради Європи від 03.05.1996. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_062
6. Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої) : Закон України від 14 вересня 2006 року № 137-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 43. Ст. 418.
7. Conclusions 2014. Ukraine. European Committee of Social Rights. Articles 2, 4, 5, 6, 21, 22, 26, 28 and 29 of the Revised Charter. URL: <https://hudoc.esc.coe.int/eng#%7B%22sort%22:%5B%22ESCPublicationDate%20Descending%22%5D,%22ESCDcLanguage%22:%5B%22ENG%22%5D,%22ESCDcType%22:%5B%22Conclusion%22%5D,%22ESCDcStateParty%22:%5B%22UKR%22%5D%7D>